॥ अथ ॥

—॥ शातातपस्मृतिः ॥—

॥ श्रीगणेशायनमः ॥

अथाऽकृतप्रायश्चित्तवर्णनम् ।

प्रथमोऽध्यायः ।

प्रायश्चित्तविहीनानां महापातकिनां नृणाम् ।
नरकान्ते भवेज्जन्म चिह्नाङ्कितशरीरिणाम् ॥१
प्रतिजन्म भवेत्तेषां चिह्नं तत्पापसूचितम् ।
प्रायश्चित्ते कृते याति पश्चात्तापवतां पुनः ॥२
महापातकजं चिह्नं सप्तजन्मनि जायते ।
उपपापोद्भवं पञ्च त्रीणि पापसमुद्भवम् ॥३
दुष्कर्मजा नृणां रोगा यान्ति चोपक्रमैः शमम् ।
जपैः सुरार्चनैर्होमैर्दानैस्तेषां शमोभवेत् ॥४

पूर्वजन्मकृतं पापं नरकस्य परिक्षये ।
बाधते व्याधिरूपेण तस्य जप्यादिभिः शमः ॥५
कुष्ठञ्च राजयक्ष्मा च प्रमेहो ग्रहणी तथा ।
मूत्रकृच्छ्राश्मरीकासा अतीसारभगन्दरौ ॥६
दुष्टव्रणं गण्डमाला पक्षाघातोऽक्षिनाशनम् ।
इत्येवमादयो रोगा महापापोद्भवाः स्मृताः ॥७
जलोदरं यकृत् प्लीहा शूलरोगव्रणानि च ।
श्वासाजीर्णज्वरच्छर्दिभ्रममोहगलग्रहाः ।
रक्तार्बुद विसर्पाद्या उपपापोद्भवा गदाः ॥८
दण्डापतानकश्चित्रवपुः कम्पविचर्चिकाः ।
वल्मीकपुण्डरीकाद्या रोगाः पापसमुद्भवाः ॥९
अर्शआद्या नृणां रोगा अतिपापाद्भवन्ति हि ।
अन्ये च बहवो रोगा जायन्ते वर्णसङ्कराः ॥१०
उच्यन्ते च निदानानि प्रायश्चित्तानि वै क्रमात् ।
महापापेषु सर्वं स्यात्तदर्द्धमुपपातके ॥११
दद्यात् पापेषु षष्ठांशं कल्प्यं व्याधिबलाबलम् ।
अथ साधारणन्तेषु गोदानादिषु कथ्यते ॥१२
गोदाने वत्सयुक्ता गौः सुशीला च पयस्विनी ॥१३
वृषदाने शुभोऽनड्वान् शुक्लाम्बरसकाञ्चनः ।
निवर्तनानि भूदाने दश दद्याद्द्विजातये ॥१४
दशहस्तेन दण्डेन त्रिंशद्दण्डं निवर्तनम् ।
दश तान्येव गोचर्म दत्त्वा स्वर्गे महीयते ॥१५

सुवर्णशतनिष्कन्तु तदर्द्धार्द्धं प्रमाणतः।
अश्वदाने मृदु श्लक्ष्णमश्वं सोपस्करं दिशेत् ॥१६
महिषीं माहिषे दाने दद्यात् स्वर्णा (ऽस्वरा) युधान्विताम्।
दद्याद्गजं महादाने सुवर्णफलसंयुतम् ॥१७
लक्षसंख्याहर्णं पुष्पं प्रदद्याद्देवतार्च्चने।
दद्याद्द्विजसहस्राय मिष्टान्नं द्विजभोजने ॥१८
रुद्रं जपेल्लक्षपुष्पैः पूययित्वा च त्र्यम्बकम्।
एकादश जपेद्रुद्रान् दशांशं गुग्गुलैर्घृतैः ॥१६
हुत्वाभिषेचनं कुर्य्यान्मन्त्रैर्वरुणदैवतैः।
शान्तिके गणशान्तिश्च ग्रहशान्तिकपूर्वकम् ॥२०
धान्यदाने शुभं धान्यं खारी यष्टिमितं स्मृतम्।
वस्त्रदाने पट्टवस्त्रद्वयं कर्पूरसंयुतम् ॥२१
दशपञ्चाष्टचतुर उपवेश्य द्विजान् शुभान्।
विधाय वैष्णवीं पूजां सङ्कल्प्य निजकाम्यया ॥२२
धेनुं दद्याद्द्विजातिभ्योदक्षिणाञ्चापि शक्तितः।
अलङ्कृत्य यथाशक्ति वस्त्रालङ्करणैर्द्विजान् ॥२३
याचेद्दण्डप्रमाणेन प्रायश्चित्तं यथोदितम्।
तेषामनुज्ञया कृत्वा प्रायश्चित्तं यथाविधि ॥२४
पुनस्तान् परिपूर्णार्थानर्चयेद्विधिवद्द्विजान्।
सन्तुष्टा ब्राह्मणा दद्युरनुज्ञां व्रतकारिणे ॥२५
जपच्छिद्रं तपश्छिद्रं यच्छिद्रं यज्ञकर्मणि।
सर्वं भवति निच्छिद्रं यस्य चेच्छन्ति ब्राह्मणाः ॥२६

ब्राह्मणा यानि भाषन्ते मन्यन्ते तानि देवताः ।
सर्वदेवमया विप्रा न तद्वचनमन्यथा ॥२७
उपवासोव्रतञ्चैव स्नानं तीर्थफलं तपः ।
विप्रैः सम्पादितं सर्वं सम्पन्नं तस्य तत्फलम् ॥२८
सम्पन्नमिति यद्वाक्यं वदन्ति क्षितिदेवताः ।
प्रणम्य शिरसा धार्य्यमग्निष्टोमफलं लभेत् ॥२९
ब्राह्मणा जङ्गमं तीर्थं निर्जलं सार्वकामिकम् ।
तेषां वाक्योदकेनैव शुद्धयन्ति मलिना जनाः ॥३०
तेभ्योऽनुज्ञामभिप्राप्य प्रगृह्य च तथाशिषः ।
भोजयित्वा द्विजान् शक्त्या भुञ्जीत सह बन्धुभिः ॥३१

इति शातातपीये कर्मविपाके साधारणविधिः प्रथमोऽध्यायः ।

—❀❀—

॥ द्वितीयोऽध्यायः ॥

अथ कुष्ठनिवारणप्रयोगवर्णनम् ।

ब्रह्मघ्ना नरकस्यान्ते पाण्डुकुष्ठी प्रजायते ।
प्रायश्चित्तं प्रकुर्वीत स तत्पातकशान्तये ॥१
चत्वारः कलशाः कार्य्याः पञ्चरत्नसमन्विताः ।
पञ्चपल्लवसंयुक्ताः सितवस्त्रेण युताः ॥२
अश्वस्थानादिमृद्युक्तास्तीर्थोदकसुपूरिताः ।
कषायपञ्चकोपेता नानाविधफलान्विताः ॥३

सर्वौषधिसमायुक्ताः स्थाप्याः प्रतिदिशं द्विजैः ।
रौप्यमष्टदलं पद्मं मध्यकुम्भोपरि न्यसेत् ॥४
तस्योपरि न्यसेद्देवं ब्रह्माणञ्च चतुर्मुखम् ।
पलार्द्धार्द्धप्रमाणेन सुवर्णेन विनिर्मितम् ॥५
अर्चेत् पुरुषसूक्तेन त्रिकालं प्रतिवासरम् ।
यजमानः शुभैर्गन्धैः पुष्पैर्धूपैर्यथाविधि ॥६
पूर्वादिकुम्भेषु ततो ब्राह्मणा ब्रह्मचारिणः ।
पठेयुः स्वस्ववेदांस्ते ऋग्वेदप्रभृतीन् शनैः ॥७
दशांशेन ततो होमो ग्रहशान्तिपुरःसरः ।
मध्यकुण्डे विधातव्यो घृताक्तैस्तिलहेमभिः ॥८
द्वादशाहमिदं कर्म समाप्य द्विजपुङ्गवः ।
तत्र पीठे यजमानमभिषिञ्चेद्यथाविधि ॥९
ततोदद्याद्यथाशक्ति गोभूहेमतिलादिकम् ।
ब्राह्मणेभ्यस्तथा देयमाचार्य्याय निवेदयेत् ॥१०
आदित्या वसवो रुद्रा विश्वे देवा मरुद्गणाः ।
प्रीताः सर्वे व्यपोहन्तु मम पापं सुदारुणम् ॥११
इत्युदीर्य्य मुहुर्भक्त्या तमाचार्य्यं क्षमापयेत् ।
एवं विधाने विहिते श्वेतकुष्ठी विशुध्यति ॥१२
कुष्ठी गोबधकारी स्यान्नरकान्तेऽस्य निष्कृतिः ।
स्थापयेद्घटमेकन्तु पूर्वोक्तद्रव्यसंयुतम् ॥१३
रक्तचन्दनलिप्ताङ्गं रक्तपुष्पाम्बरान्वितम् ।
रक्तकुम्भन्तु तं कृत्वा स्थापयेद्दक्षिणां दिशाम् ॥१४

ताम्रपात्रं न्यसेत्तत्र तिलचूर्णेन पूरितम् ।
तस्योपरि न्यसेद्देवं हेमनिष्कमयं यमम् ॥१५
यजेत् पुरुषसूक्तेन पापं मे शाम्यतामिति ।
सामपारायणं कुर्य्यात् कलशे तत्र सामवित् ॥१६
दशांशं सर्षपैर्हुत्वा पावमान्यभिषेचने ।
विहिते धर्मराजानमाचार्य्याय निवेदयेत् ॥१७
यमोऽपि महिषारूढो दण्डपाणिर्भयावहः ।
दक्षिणाशापतिर्देवोमम पापं व्यपोहतु ॥१८
इत्युच्चार्य्य विसृज्यैनं मासं मद्भक्तिमाचरेत् ।
ब्रह्मगोवधयोरेषा प्रायश्चित्तेन निष्कृतिः ॥१९
पितृहा चेतनाहीनो मातृहान्धः प्रजायते ।
नरकान्ते प्रकुर्वीत प्रायश्चित्तं यथाविधि ॥२०
प्राजापत्यानि कुर्वीत त्रिंशच्चैव विधानतः ।
व्रतान्ते कारयेन्नावं सौवर्णपलसम्मिताम् ॥२१
कुम्भं रौप्यमयञ्चैव ताम्रपात्राणि पूर्ववत् ।
निष्कहेम्ना तु कर्त्तव्यो देवः श्रीवत्सलाञ्छनः ॥२२
पट्टवस्त्रेण संवेष्ट्य पूजयेत्तं विधानतः ।
नावं द्विजाय तं दद्यात् सर्वोपस्करसंयुताम् ॥२३
वासुदेव ! जगन्नाथ ! सर्वभूताशयस्थित ! ।
पातकार्णवमग्नं मां तारय प्रणतार्त्तिहृत् ! ॥२४
इत्युदीर्य्य प्रणम्याथ ब्राह्मणाय विसर्जयेत् ।
अन्येभ्योऽपि यथाशक्ति विप्रेभ्योदक्षिणां ददेत् ॥२५

स्वसृघाती तु बधिरो नरकान्ते प्रजायते।
मूको भ्रातृबधे चैव तस्येयं निष्कृतिः स्मृता ॥२६
सोऽपि पापविशुद्ध्यर्थं चरेच्चान्द्रायणव्रतम्।
व्रतान्ते पुस्तकं दद्यात् सुवर्णफलसंयुतम् ॥२७
इमं मन्त्रं समुच्चार्य्य ब्रह्माणीं तां विसर्जयेत्।
सरस्वति! जगन्मातः! शब्दब्रह्माधिदेवते! ॥२८
दुष्कर्मकरणात् पापात् पाहि मां परमेश्वरि!।
बालघाती च पुरुषो मृतवत्सः प्रजायते ॥२६
ब्राह्मणोद्वाहनञ्चैव कर्त्तव्यं तेन शुद्धये।
श्रवणं हरिवंशस्य कर्त्तव्यञ्च यथाविधि ॥३०
महारुद्रजपञ्चैव कारयेच्च यथाविधि।
षडङ्गैकादशैरुद्रैरुद्रः समभिधीयते ॥३१
रुद्रैस्तथैकादशभिर्महारुद्रः प्रकीर्त्तितः।
एकादशभिरेतैस्तु अतिरुद्रश्च कथ्यते ॥३२
जुहुयाच्च दशांशेन दूर्वयायुतसंख्यया।
एकादश स्वर्णनिष्काः प्रदातव्याः सदक्षिणाः ॥३३
पलान्येकादश तथा दद्याद्द्विजानुसारतः।
अन्येभ्योऽपि यथाशक्ति द्विजेभ्योदक्षिणांदिशेत् ॥३४
स्नापयेद्दम्पती: पश्चान्मन्त्रैर्वरुणदैवतैः।
आचार्य्याय प्रदेयानि वस्त्रालङ्करणानि च ॥३५
गोत्रहा पुरुषः कुष्ठी निर्वंशश्चोपजायते।
स च पापविशुद्ध्यर्थं प्राजापत्यशतञ्चरेत् ॥३६

व्रतान्ते मेदनीं दत्वा शृणुयादथ भारतम्।
स्त्रीहन्ता चातिसारी स्यादश्वत्थान् रोपयेद्दश ॥३७
दद्याच्च शर्कराधेनुं भोजयेच्च शतं द्विजान्।
राजहा क्षयरोगी स्यादेषा तस्य च निष्कृतिः ॥३८
गोभूहिरण्यमिष्टान्नजलवस्त्रप्रदानतः।
घृतधेनुप्रदानेन तिलधेनुप्रदानतः ॥३९
इत्यादिना क्रमेणैव क्षयरोगः प्रशाम्यति।
रक्तार्बुदी वैश्यहन्ता जायते स च मानवः ॥४०
प्राजापत्यानि चत्वारि सप्त धान्यानि चोत्सृजेत्।
दण्डापतानकयुतः शूद्रहन्ता भवेन्नरः ॥४१
प्राजापत्यं सकृच्चैवं दद्याद्धेनुं सदक्षिणाम्।
कारूणाञ्च बधे चैव रूक्षभावः प्रजायते ॥४२
तेन तत्पापशुद्ध्यर्थं दातव्यो वृषभः सितः।
सर्वकार्य्येष्वसिद्धार्थो गजघाती भवेन्नरः ॥४३
प्रासादं कारयित्वा तु गणेशप्रतिमां न्यसेत्।
गणनाथस्य मन्त्रस्तु मन्त्री लक्षमितं जपेत् ॥४४
कुलत्थशाकैः पूपैश्च गणशान्तिपुरःसरम्।
उष्ट्रे विनिहते चैव जायते विकृतस्वरः ॥४५
स तत्पापविशुद्ध्यर्थं दद्यात् कर्पूरकं फलम् ॥४६
अश्वे विनिहते चैव वक्रतुण्डः प्रजायते।
शतं पलानि दद्याच्च चन्दनान्यघनुत्तये ॥४७

महिषीघातने चैव कृष्णगुल्मः प्रजायते।
खरे विनिहते चैव खररोमा प्रजायते ॥४८
निष्कत्रयस्य प्रकृतिं सम्प्रदद्याद्धिरण्मयीम्।
तरक्षौ निहते चैव जायते केकरेक्षणः।
दद्याद्रत्नमयीं धेनुं स तत्पातकशान्तये ॥४६
शूकरे निहते चैव दन्तुरो जायते नरः।
स दद्यात्तु विशुद्ध्यर्थं घृतकुम्भं सदक्षिणम् ॥५०
हरिणे निहते खञ्जः शृगाले तु विपादकः।
अश्वस्तेन प्रदातव्यः सौवर्णपलनिर्मितः ॥५१
अजाभिघातने चैव अधिकाङ्गः प्रजायते।
अजा तेन प्रदातव्या विचित्रवस्त्रसंयुता ॥५२
उरभ्रे निहते चैव पाण्डुरोगः प्रजायते।
कस्तूरिकापलं दद्याद्ब्राह्मणाय विशुद्धये ॥५३
मार्जारे निहते चैव पीतपाणिः प्रजायते।
पारावतं स सौवर्णं प्रदद्यान्निष्कमात्रकम् ॥५४
शुकशारिकयोर्घाते नरः स्खलितवाग्भवेत्।
सच्छास्त्रपुस्तकं दद्यात् स विप्राय सदक्षिणम् ॥५५
वकघाती दीर्घनसो दद्याद्गां धवलप्रभाम्।
काकघाती कर्णहीनो दद्याद्गामसितप्रभाम् ॥५६
हिंसायां निष्कृतिरियं ब्राह्मणे समुदाहृता।
तदर्द्धार्द्धप्रमाणेन क्षत्रियादिष्वनुक्रमात् ॥५७
इति शातातपीये कर्मविपाके हिंसाप्रायश्चित्तविधिर्नाम
द्वितीयोऽध्यायः।

॥ तृतीयोऽध्यायः ॥

अथ प्रकीर्णरोगाणांप्रायश्चित्तम् ।

सुरापः श्यावदन्तः स्यात् प्राजापत्यन्तरन्तथा ।
शर्करायास्तुलाः सप्त दद्यात् पापविशुद्धये ॥१

जपित्वा तु महारुद्रं दशांशं जुहुयात्तिलैः ।
ततोऽभिषेकः कर्त्तव्यो मन्त्रैर्वरुणदैवतैः ॥२

मद्यपो रक्तपित्ती स्यात्स दद्यात् सर्पिषोघटम् ।
मधुनोऽर्द्धं घटञ्चैव सहिरण्यं विशुद्धये ॥३

अभक्ष्यभक्षणे चैव जायते कृमिकोदरः ।
यथावत्तेन शुद्ध्यर्थमुपोष्यं भीष्मपञ्चकम् ॥४

उदक्यावीक्षितं भुक्त्वा जायते कृमिलोदरः ।
गोमूत्रयावकाहारस्त्रिरात्रेणैव शुद्ध्यति ॥५

भुक्त्वा चास्पृश्य संस्पृष्टं जायते कृमिलोदरः ।
त्रिरात्रं समुपोष्याथ स तत्पापात् प्रमुच्यते ॥६

परान्नविघ्नकरणादजीर्णमभिजायते ।
लक्षहोमं स कुर्वीत प्रायश्चित्तं यथाविधि ॥७

मन्दोदराग्निर्भवति सति द्रव्ये कदन्नदः ।
प्राजापत्यत्रयं कुर्य्याद्भोजयेच्च शतं द्विजान् ॥८

विषदः स्याच्छर्दिरोगी दद्याद्दश पयस्विनीः ।
मार्गहा पादरोगी स्यात् सोऽश्वदानं समाचरेत् ॥९

पिशुनो नरस्यान्ते जायते श्वासकासवान्।
घृतं तेन प्रदातव्यं सहस्रपलसम्मितम् ॥१०
धूर्त्तोऽपस्माररोगी स्यात् स तत्पापविशुद्धये।
ब्रह्मकूर्चमयीं धेनुं दद्याद्वाञ्च सदक्षिणाम् ॥११
शूली परोपतापेन जायते तत्प्रमोचने।
सोऽन्नदानं प्रकुर्वीत तथा रुद्रं जपेन्नरः ॥१२
दावाग्निदायकश्चैव रक्तातिसारवान् भवेत्।
तेनोदपानं कर्त्तव्यं रोपणीयस्तथा वटः ॥१३
सुरालये जले वापि शकृण्मूत्रं करोति यः।
गुदरोगी भवेत्तस्य पापरूपः सुदारुणः ॥१४
मासं सुरार्चनेनैव गोदानद्वितयेन तु।
प्राजापत्येन चैकेन शाम्यन्ति गुदजा रुजः ॥१५
गर्भपातनजा रोगा यकृत्प्लीहजलोदराः।
तेषां प्रशमनार्थाय प्रायश्चित्तमिदं स्मृतम् ॥१६
एतेषु दद्याद्विप्राय जलधेनुं विधानतः।
सुवर्णरूप्यताम्राणां पलत्रयसमन्विताम् ॥१७
प्रतिमाभङ्गकारी च अप्रतिष्ठः प्रजायते।
सम्बत्सरत्रयं सिञ्चेदश्वत्थं प्रतिवासरम् ॥१८
उद्वाहयत्तमश्वत्थं स्वगृह्योक्तविधानतः।
तत्र संस्थापयेद्देवं विघ्नराजं सुपूजितम् ॥१९
दुष्टवादी खण्डितः स्यात् सवै दद्याद्विजातये।
रूप्यं पलद्वयं दुग्धं घटद्वयसमन्वितम् ॥२०

खल्लीटः परनिन्दावान् धेनुं दद्यात् सकाञ्चनम् ।
परोपहासकृत् काणः स गां दद्यात् समौक्तिकाम् ॥२१
सभायां पक्षपाती च जायते पक्षघातवान् ।
निष्कत्रयमितं हेम स दद्यात् सत्यवर्त्तिनाम् ॥२२

इति शातातपीये कर्मविपाके प्रकीर्णप्रायश्चित्तं नाम
तृतीयोऽध्यायः ।

—❀:❀—

॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥

अथ स्तेयप्रायश्चित्तम् ।

कुलघ्नो नरकस्यान्ते जायते विप्रहेमहृत् ।
स तु स्वर्णशतं दद्यात् कृत्वा चान्द्रायणत्रयम् ॥१
औदुम्बरी ताम्रचौरो नरकान्ते प्रजायते ।
प्राजापत्यं स कृत्वात्र ताम्रं पलशतं दिशेत् ॥२
कांस्यहारी च भवति पुण्डरीकसमन्वितः ।
कांस्यं पलशतं दद्यादलङ्कृत्य द्विजातये ॥३
रीतिहृत् पिङ्गलाक्षः स्यादुपोष्य हरिवासरम् ।
रीतिं पलशतं दद्यादलङ्कृत्य द्विजं शुभम् ॥४
मुक्ताहारी च पुरुषो जायते पिङ्गमूर्द्धजः ।
मुक्ताफलशतं दद्यादुपोष्य स विधानतः ॥५
त्रपुहारी च पुरुषो जायते नेत्ररोगवान् ।
उपोष्य दिवसं सोऽपि दद्यात् पलशतन्त्रपु ॥६

सीसहारी च पुरुषो जायते शीर्षरोगवान् ।
उपोष्य दिवसं दद्याद्घृतधेनुं विधानतः ॥७
दुग्धहारी च पुरुषो जायते बहुमूत्रकः ।
स दद्याद्दुग्धधेनुञ्च ब्राह्मणाय यथाविधि ॥८
दधिचौर्य्येण पुरुषो जायते मेदवान् यतः ।
दधिधेनुः प्रदातव्या तेन विप्राय शुद्धये ॥९
मधुचौरस्तु पुरुषो जायते नेत्ररोगवान् ।
स दद्यान्मधुधेनुञ्च समुपोष्य द्विजातये ॥१०
इक्षोर्विकारहारी च भवेदुदरगुल्मवान् ।
गुडधेनुः प्रदातव्या तेन तद्दोषशान्तये ॥११
लोहहारी च पुरुषः कर्बूराङ्गः प्रजायते ।
लोहं पलशतं दद्यादुपोष्य स तु वासरम् ॥१२
तैलचौरस्तु पुरुषो भवेत् कण्ड्वादिपीडितः ।
उपोष्य स तु विप्राय दद्यात्तैलघटद्वयम् ॥१३
आमान्नहरणाच्चैव दन्तहीनः प्रजायते ।
स दद्यादश्विनौ हेमनिष्कद्वयविनिर्मितौ ॥१४
पक्वान्नहरणाच्चैव जिह्वारोगः प्रजायते ।
गायत्र्याः स जपेल्लक्षं दशांशं जुहुया(यवैः)त्तिलैः ॥१५
फलहारी च पुरुषो जायते व्रणिताङ्गुलिः ।
नानाफलानामयुतं स दद्याच्च द्विजन्मने ॥१६
ताम्बूलहरणाच्चैव श्वेतौष्ठः सम्प्रजायते ।
सदक्षिणं प्रदद्याच्च विद्रुमस्य द्वयं वरम् ॥१७

शाकहारी च पुरुषो जायते नीललोचनः ।
ब्राह्मणाय प्रदद्याद्वै महानीलमणिद्वयम् ॥१८
कन्दमूलस्य हरणाद्ध्रस्वपाणिः प्रजायते ।
देवतायतनं कार्य्यमुद्यानं तेन शक्तितः ॥१९
सौगन्धिकस्य हरणाद्दुर्गन्धाङ्गः प्रजायते ।
स लक्षमेकं पद्मानां जुहुयाज्जातवेदसि ॥२०
दारु(क्षीर)हारी च पुरुषः छिन्नपाणिः प्रजायते ।
स दद्याद्विदुषे शुद्धौ काश्मीरजपलद्वयम् ॥२१
विद्यापुस्तकहारी च किल मूकः प्रजायते ।
न्यायेतिहासं दद्यात् स ब्राह्मणाय सदक्षिणाम् ॥२२
वस्त्रहारी भवेत् कुष्ठी सम्प्रदद्यात्प्रजापतिन् ।
हेमनिष्कमितञ्चैव वस्त्रयुग्मं द्विजातये ॥२३
ऊर्णाहारी लोमशः स्यात् स दद्यात् कम्बलान्वितम् ।
स्वर्णनिष्कमितं हेमवह्निं दद्याद्द्विजातये ॥२४
पट्टसूत्रस्य हरणान्निर्लोमा जायते नरः ।
तेन धेनुः प्रदातव्या विशुद्ध्यर्थं द्विजन्मने ॥२५
औषधस्यापहरणे सूर्य्यावर्तः प्रजायते ।
सूर्य्यायार्घः प्रदातव्यो मासं देयञ्च काञ्चनम् ॥२६
रक्तवस्त्रप्रवालादिहारी स्याद्रक्तवातवान् ।
सवस्त्रां महिषीं दद्यान्मणिरागसमन्विताम् ॥२७
विप्ररत्नापहारी चाप्यनपत्यः प्रजायते ।
तेन कार्य्यं विशुद्ध्यर्थं महारुद्रजपादिकम् ॥२८

मृतवत्सोदितः सर्वोविधिरत्र विधीयते।
दशांशहोमः कर्तव्यः पलाशेन यथाविधि ॥२६
देवस्य हरणाच्चैव जायते विविधो ज्वरः।
ज्वरोमहाज्वरश्चैव रौद्रो वैष्णव एव च ॥३०
ज्वरे रौद्रं जपेत् कर्णे महारुद्रं महाज्वरे।
अतिरौद्रं जपेद्रौद्रे वैष्णवे तद्द्वयं जपेत् ॥३१
नानाविधद्रव्यचौरो जायते ग्रहिणीयुतः।
सैनान्नोदकवस्त्राणि हेम देयञ्च शक्तितः ॥३२

इति शातातपीये कर्मविपाके स्तेयप्रायश्चित्तं नाम
चतुर्थोऽध्यायः।

—:००:—

॥ पञ्चमोऽध्यायः ॥

अथ अगम्यागमनप्रायश्चित्तम्।

मातृगामी भवेद्यस्तु लिङ्गं तस्य विनश्यति।
चाण्डालीगमने चैव हीनकोषः प्रजायते ॥१
तस्य प्रतिक्रियां कर्त्तुं कुम्भमुत्तरतोन्यसेत्।
कृष्णवस्त्रसमाच्छन्नं कृष्णमाल्यविभूषितम् ॥२
तस्योपरि न्यसेद्देवं कांस्यपात्रे धनेश्वरम्।
सुवर्णनिष्कषट्केन निर्मितं नरवाहनम् ॥३
यजेत् पुरुषसूक्तेन धनदं विश्वरूपिणम्।
अथर्ववेदविद्विप्रो ह्याथर्वणं समाचरेत् ॥४

सुवर्णपुत्रिकां कृत्वा निष्कविंशतिसङ्ख्यया ।
दद्याद्विप्राय सम्पूज्य निष्पापोऽहमिति ब्रुवन् ॥५
निधीनामधिपो देवः शङ्करस्य प्रियः सखा ।
सौम्याशाधिपतिः श्रीमान् मम पापं व्यपोहतु ॥६
इमं मन्त्रं समुच्चार्य्य आचार्य्याय यथाविधि ।
दद्याद्देवं हीनकोषे लिङ्गनाशे विशुद्धये ॥७
गुरुजायाभिगमनान्मूत्रकृच्छ्रः प्रजायते ।
तेनापि निष्कृतिः कार्य्या शास्त्रदृष्टेन कर्मणा ॥८
स्थापयेत् कुम्भमेकन्तु पश्चिमायां शुभे दिने ।
नीलवस्त्रसमाच्छन्नं नीलमाल्यविभूषितम् ॥९
तस्योपरि न्यसेद्देवं ताम्रपात्रे प्रचेतसम ।
सुवर्णनिष्कषट्केन निर्मितं यादसाम्पतिम् ॥१०
यजेत् पुरुषसूक्तेन वरुणं विश्वरूपिणम् ।
सामविद्ब्राह्मण तत्र सामवेदं समाचरेत् ॥११
सुवर्णपुत्रिकां कृत्वा निष्कविंशतिसङ्ख्यया ।
दद्याद्विप्राय सम्पूज्य निष्पापोऽहमिति ब्रुवन् ॥१२
यादसामधिपो देवोविश्वेषामपि पावनः ।
संसाराब्धौ कर्णधारो वरुणः पावनोऽस्तु मे ॥१३
इमं मन्त्रं समुच्चार्य्य आचार्य्याय यथाविधि ।
दद्याद्देवमलङ्कृत्य मूत्रकृच्छ्रप्रशान्तये ॥१४
स्वसुतागमने चैव रक्तकुष्ठं प्रजायते ।
भगिनीगमने चैव पीतकुष्ठं प्रजायते ॥१५

तस्य प्रतिक्रियां कर्त्तुं पूर्वतः कलशं न्यसेत्।
पीतवस्त्रसमाच्छन्नं पीतमाल्यविभूषितम् ॥१६
तस्योपरि न्यसेत् स्वर्णपात्रे देवं सुरेश्वरम्।
सुवर्णनिष्कषट्केन निर्मितं वज्रधारिणम् ॥१७
यजेत् पुरुषसूक्तेन वासवं विश्वरूपिणम्।
यजुर्वेदं तत्र सामं ऋग्वेदञ्च समाचरेत् ॥१८
सुवर्णगुत्रिकां कृत्वा सुवर्णदशकेन तु।
दद्याद्विप्राय सम्पूज्य निष्पापोऽहमिति ब्रुवन् ॥१९
देवानामधिपोदेवो वज्री विष्णुनिकेतनः।
शतयज्ञः सहस्राक्षः पापं मम निकृन्ततु ॥२०
इमं मन्त्रं समुच्चार्य्य आचार्य्याय यथाविधि।
दद्याद्देवं सहस्राक्षं स्व पापस्यापनुत्तये ॥२१
भ्रातृभार्य्याभिगमनाद्गलत्कुष्ठं प्रजायते।
(स्वबधूगमने चैव कृष्णकुष्ठं प्रजायते) ॥२२
तेन कार्य्यं विशुद्ध्यर्थं प्रागुक्तस्यार्द्धमेव हि।
दशांशहोमः सर्वत्र घृताक्तैः क्रियते तिलैः ॥२३
यदगम्याभिगमनाज्जायते ध्रुव(दद्रु)मण्डलम्।
कृत्वा लोहमयीं धेनुं पलषष्टिप्रमाणतः ॥२४
कार्पासभाण्डसंयुक्तां कांस्यदोहां सवत्सिकाम्।
दद्याद्विप्राय विधिवदिमं मन्त्रमुदीरयेत् ॥२५
सुरभिर्वैष्णवी माता मम पापं व्यपोहतु।
तपस्विनी(मातुः स पत्नी)सङ्गमने जायते चाश्मरीगदः ॥२६

स तु पापविशुद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तं समाचरेत् ॥२७
दद्याद्विप्राय विदुषे मधुधेनुं यथोदितम् ।
तिलद्रोणशतञ्चैव हिरण्येन समन्वितम् ॥२८
पितृष्वस्रभिगमनाद्दक्षिणां(ना)शव्रणी भवेत् ।
तेनापि निष्कृतिः कार्य्या अजादानेन शक्तितः ॥२६
मातुलान्यान्तु गमने पृष्ठकुब्जः प्रजायते ।
कृष्णाजिनप्रदानेन प्रायश्चित्तं समाचरेत् ॥३०
मातृष्वस्रभिगमने वामाङ्गे व्रणवान् भवेत् ।
तेनापि निष्कृतिः कार्य्या सम्यग्दासीप्रदानतः ॥३१
मृतभार्य्याभिगमने मृतभार्य्यः प्रजायते ।
तत्पातकविशुद्ध्यर्थं द्विजमेकं विवाहयेत् ॥३२
सगोत्रस्त्रीप्रसङ्गेन जायते च भगन्दरः ।
तेनापि निष्कृतिः कार्य्या महिषीदानयत्नतः ॥३३
तपस्विनीप्रसङ्गेन प्रमेही जायते नरः ।
मासं रुद्रजपः कार्य्यो दद्याच्छक्त्या च काञ्चनम् ॥३४
दीक्षितस्त्रीप्रसङ्गेन जायते दुष्टरक्तदृक् ।
स पातकविशुद्ध्यर्थं प्राजापत्यद्वयञ्चरेत् ॥३५
स्वजातिजायागमने जायते हृदयव्रणी ।
तत्पापस्य विशुद्ध्यर्थं प्राजापत्यद्वयञ्चरेत् ॥३६
पशुयोनौ च गमने मूत्राघातः प्रजायते ।
तिलपात्रद्वयञ्चैव दद्यादात्मविशुद्धये ॥३७

अश्वयोनौ च गमनाद्गुदस्तम्भः प्रजायते।
सहस्रकमलस्नानं मासं कुर्य्यात् शिवस्य च ॥३८
एते दोषा नराणां स्युर्नरकान्ते न संशयः।
स्त्रीणामपि भवेन्त्येते तत्तत्पुरुषसङ्गमात् ॥३९

इति शातातपीये कर्मविपाके अगम्यागमन प्रायश्चित्तं नाम पञ्चमोऽध्यायः।

....

॥ अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

अनुचितव्यवहारफलम्।

अश्वशूकरशृङ्ग्याद्रिद्रुमादिशकटेन च।
भृग्वग्निदारुशस्त्राश्मविषोद्बन्धनजैर्मृताः ॥१
व्याघ्राहिगजभूपालचौरवैरिवृकाहताः।
काष्ठशल्यमृता ये च शौचसंस्कारवर्जिताः ॥२
साकिन्यादिग्रहैर्ग्रस्ता विद्युत्पातहताश्च ये ॥
अस्पृश्या ह्यपवित्राश्च पतिताः पुत्रवर्जिताः।
पञ्चत्रिंशत्प्रकारैश्च नाप्नुवन्ति गतिं मृताः ॥३
पित्राद्याः पिण्डभाजः स्युस्त्रयो लेपभुजस्तथा।
ततोनान्दीमुखाः प्रोक्ता स्त्रयोऽप्यश्रुमुखास्त्रयः ॥४
द्वादशैते पितृगणास्तर्पिताः सन्ततिप्रदाः।
गतिहीनाः सुतादीनां सन्ततिं नाशयन्ति ते ॥५

दश व्याघ्रादिनिहता गर्भं निघ्नन्त्यमी क्रमात् ।
द्वादशास्त्रादिनिहता आकर्षन्ति च बालकम् ॥६
विषादिनिहता घ्नन्ति दशासु द्वादशस्वपि ।
वर्षैकबालकं कुर्य्यादनपत्योऽनपत्यताम् ॥७
व्याघ्रेण हन्यते जन्तुः कुमारीगमनेन च ।
विषदश्चैव सर्पेण गजेन नृपदुःखकृत् ॥८
राज्ञा राजकुमारघ्नश्चौरेण पशुहिंसकः ।
वैरिणा मित्रभेदी च वकवृत्तिर्वृकेण तु ॥९
गुरुघाती च शय्यायां मत्सरी शौचवर्जितः ।
द्रोही संस्काररहितः शुना निक्षेपहारकः ॥१०
नरोविहन्यतेऽरण्ये शूकरेण च पाशिकः ।
कृमिभिः कृत्तवासाश्च कृमिणा च निकृन्तनः ॥११
शृङ्गिणा शङ्करद्रोही शकटेन च सूचकः ।
भृगुणा मेदिनीचौरो वह्निना यज्ञहानिकृत् ॥१२
दन्तेन दक्षिणाचौरः शस्त्रेण श्रुतिनिन्दकः ॥
अश्मना द्विजनिन्दाकृद्विषेण कुमतिप्रदः ।
उद्बन्धनेन हिंस्रः स्यात् सेतुभेदो जलेन तु ॥१३
द्रुमेण राजदन्तिहृद्तीसारेण लौहहृत् ।
साकिन्याद्यैश्च म्रियते स्वदर्पकार्य्यकारकः ॥१४
अनध्यायेऽप्यधीयानो म्रियते विद्युता तथा ।
अपृश्यस्पर्शसङ्गी च वान्तमाश्रित्य शास्त्रहृत् ।
पतितोपत्यविक्रेतानपत्योद्विजवस्त्रहृत् ॥१५

अथ तेषां क्रमेणैव प्रायश्चित्तं विधीयते ।
कारयेन्निष्कमात्रन्तु पुरुषं प्रेतरूपिणम् ॥१६
चतुर्भुजं दण्डहस्तं महिषासनसंस्थितम् ।
पिष्टैः कृष्णतिलैः कुर्य्यात् पिण्डं प्रस्थप्रमाणतः ॥१७
मध्वाज्यशर्करायुक्तं स्वर्णकुण्डलसंयुतम् ।
अकालमूलं कलशं पञ्चपल्लवसंयुतम् ॥१८
कृष्णवस्त्रसमाच्छन्नं सर्वौषधिसमन्वितम् ।
तस्योपरिन्यसेद्देवं पात्रं धान्यफलैर्युतम् ॥१९
सप्तधान्यन्तु सफलं तत्र तत् सफलं न्यसेत् ।
कुम्भोपरि च विन्यस्य पूजयेत् प्रेतरूपिणम् ॥२०
कुर्य्यात् पुरुषसूक्तेन प्रत्यहं दुग्धतर्पणम् ।
षडङ्गञ्च जपेद्रुद्रं कलशे तत्र वेदवित् ॥२१
यमसूक्तेन कुर्वीत यमपूजादिकं तथा ।
गायत्र्याश्चैव कर्त्तव्यो जपः स्वात्मविशुद्धये ॥२२
ग्रहशान्तिकपूर्वञ्च दशांशं जुहुयात्तिलैः ।
अज्ञातनामगोत्राय प्रेताय सतिलोदकम् ॥२३
प्रदद्यात् पितृतीर्थेन पिण्डं मन्त्रमुदीरयेत् ।
इमं तिलमयं पिण्डं मधुसर्पिःसमन्वितम् ॥२४
ददामि तस्मै प्रेताय यः पीडां कुरुते मम ।
सजलान् कृष्णकलशांस्तिलपात्रसमन्वितान् ।
द्वादश प्रेतमुद्दिश्य दद्यादेकञ्च विष्णवे ॥२५

ततोऽभिषिञ्चेदाचार्य्यो दम्पती कलशोदकैः ।
शुचिर्वरायुध (रक्ताम्बर) धरो मन्त्रैर्वरुणदैवतैः ।
यजमानस्ततोदद्यादाचार्य्याय सदक्षिणाम् ॥२६
ततोनारायणवलिः कर्त्तव्यः शास्त्रनिश्चयात् ।
एष साधारणविधिरगतोनामुदाहृतः ॥२७
विशेषस्तु पुनर्ज्ञेयो व्याघ्रादिनिहतेऽपि ।
व्याघ्रेण निहते प्रेते परकन्यां विवाहयेत् ॥२८
सर्पदंशे नागवलिर्देयः सर्वेषु काञ्चनम् ।
चतुर्निष्कमितं हेम गजं दद्याद्गजैर्हते ॥२६
राज्ञा विनिहते दद्यात् पुरुषन्तु हिरण्मयम् ।
चौरेण निहते धेनुं वैरिणा निहते वृषम् ॥३०
वृषेण निहते दद्याद्यथाशक्ति च काञ्चनम् ।
शय्यामृते प्रदातव्या शय्या तुलीसमन्विता ॥३१
निष्कमात्रसुवर्णस्य विष्णुना समधिष्ठिता ।
शौचहीने मृत चैव द्विनिष्कस्वर्णजं हरिम् ॥३२
संस्कारहीने च मृते कुमारञ्च विवाहयेत् ।
शुना हते च निक्षेपं स्थापयेन्निजशक्तितः ॥३३
शूकरेण हते दद्यान्महिषं दक्षिणान्वितम् ।
कृमिभिश्च मृते दद्याद्द्रोणधूमान्नं द्विजातये ॥३४
शृङ्गिणा च हते दद्याद्वृषभं वस्त्रसंयुतम् ।
शकटेन मृते दद्यादश्वं सोपस्करान्वितम् ॥३५

भृगुपाते मृतेचैव प्रदद्याद्धान्यपर्वतम्।
अग्निना निहते दद्यादुपानहं स्वशक्तितः ॥३६
दवेन निहते चैव कर्त्तव्या सदने सभा।
शस्त्रेण निहते दद्यान्महिषीं दक्षिणान्विताम् ॥३७
अश्मना निहते दद्यात् सवत्सां गां पयस्विनीम्।
विषेण च मृते दद्यान्मेदिनीं क्षेत्रसंयुताम ॥३८
उद्बन्धनमृते चापि प्रदद्याद्गां पयस्विनीम्।
मृते जलेन वरुणं हैमं दद्यात्त्रिनिष्ककम् ॥३६
वृक्षं वृक्षहते दद्यात् सौवर्णं स्वर्णसंयुतम्।
अतीसारमृते लक्षं सावित्र्याः संयतोजयेत् ॥४०
साकिन्यादिमृते चैवं जपेद्रुद्रं यथोचितम्।
विद्युत्पातेन निहते विद्यादानं समाचरेत् ॥४१
अस्पर्शे च मृते कार्य्यं वेदपारायणं तथा।
सच्छास्त्रपुस्तकं दद्याद्वान्तमाश्रित्य संस्थित ॥४२
पातित्येन मृते कुर्य्यात् प्राजापत्यानि षोड़श।
मृते चापत्यरहिते कृच्छ्राणां नवतिश्चरेत् ॥४३
निष्कत्रयमितस्वर्णं दद्यादश्वं हयाहते।
कपिना निहते दद्यात् कपिं कनकनिर्मितम् ॥४४
विसूचिकामृते स्वादु भोजयेच्च शतं द्विजान्।
तिलधेनुः प्रदातव्या कण्ठेऽन्नकवले मृते ॥४५

केशरोगमृते चापि अष्टौ कृच्छ्रान् समाचरेत्।
एवं कृते विधानेन विदध्यादौर्द्ध्वदैहिकम्।
ततः प्रेततत्वनिर्मुक्ताः पितरस्तर्पितास्तथा ॥४६
दद्युः पुत्रांश्च पौत्रांश्च आयुरारोग्यसम्पदः।
इतिशातातपप्रोक्तोविपाकः कर्मणामयम्।
शिष्याय शरभङ्गाय विनयात् परिपृच्छ्यते ॥४७

इति शातातपीये कर्मविपाके अगतिप्रायश्चित्तं नाम
षष्ठोऽध्यायः ॥

समाप्ता चेयं शातातपस्मृतिः।

—:०:—

समाप्तश्चायं धर्मशास्त्रस्य प्रथमो भागः।

ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु।